

ELEKTRĖNŲ SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL ELEKTRĖNŲ SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2021 METŲ ATASKAITOS PATVIRTINIMO

2023 m. sausio 25 d. Nr. VI.TS-9

Elektrėnai

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 35 punktu, 16 straipsnio 4 dalimi, Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, Elektrėnų savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

Patvirtinti Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2021 metų ataskaitą (pridedama).

Meras

Kęstutis Vaitukaitis

PATVIRTINTA
Elektrėnų savivaldybės tarybos
2023 m. sausio 25 d.
sprendimu Nr. VI.TS-9

ELEKTRĖNŲ SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**ELEKTRĖNŲ SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2021 M. ATASKAITA**

ELEKTRĖNAI
2022 m.

TURINYS

IVADAS	3
1. BENDROJI DALIS	4
1.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje apžvalga ir interpretavimas („Šviesoforas“)	4
1.2. Elektrėnų savivaldybės demografinė situacija 2021 metais	14
2. SPECIALIOJI DALIS	18
2.1. Prioritetinių sveikatos problemų rodiklių išsami analizė	18
2.1.1. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60 – I69) 100 000 gyv., standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60 – I69) 100 000 gyv., sergamumas kraujotakos sistemos ligomis	18
2.1.2. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv., standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	21
2.1.3. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	22
2.2. Pagrindinių savivaldybės sveikatos stebėsenos rodiklių analizė	23
2.2.1. Gyventojų skaičiaus pokytis	23
2.2.2. 2 metų amžiaus vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.)	24
2.2.3. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje	25
2.2.4. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi patikos dėl krūties vėžio programoje	26
2.2.5. Ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos būklė Elektrėnų savivaldybės ugdymo įstaigose	27
APIBENDRINIMAS	30
REKOMENDACIJOS	31

IVADAS

Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos tikslas – nuolat rinkti, analizuoti, tvarkyti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą.

Visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse vykdoma remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Ataskaitoje pateikiami 2021 m. visuomenės sveikatos būklę rodantys duomenys Elektrėnų savivaldybėje. Pateikiami rodikliai iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo projekto parodo, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP išteklių tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Rengiant ataskaitą naudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Higienos instituto sveikatos informacijos centro, Valstybinės ligonių kasos, Kauno teritorinės ligonių kasos, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro, Valstybinio psichikos sveikatos centro, Valstybinės darbo inspekcijos, Neįgalumo ir darbingumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Nacionalinio vėžio instituto, Elektrėnų savivaldybės institucijų duomenys, jų metinės statistinės ataskaitos, kompiuterizuotos duomenų bazės.

Rengiant šią ataskaitą taip pat naudotasi Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema.

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Elektrėnų savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, kokių priemonių reikia imtis siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

I SKYRIUS

1. BENDROJI DALIS

1.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje apžvalga ir interpretavimas („Šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant 2021 m. Elektrėnų savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 3 grupes:

Savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis parodo geriausią situaciją, priskiriamos *Savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**.

Savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *Savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**.

Likusių savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Žymėjimas spalvomis parodo ne rodiklio dydį, o reikšmę, nes mažas rodiklis ne visada rodo gerą situaciją, o didelis rodiklis ne visada rodo blogą situaciją.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti Elektrėnų savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Elektrėnų savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius, antrame stulpelyje pateikiama Elektrėnų savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą) (1 lentelė).

1. lentelė. Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis 2021 m.

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2015 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2016 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2017 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2018 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2019 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2020 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2021 m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai:											
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	73,6	74,2	81,7	68,5	1,00	0,99	0,99	0,98	1,01	1,02	0,99
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	27,4	27,2	19,5	34,0	0,96	1,02	1,00	0,97	1,16	0,96	1,01
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį											
Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 000 gyv.	25,6	20,1	0	68,1	1,35	1,02	1,1	1,38	1,25	0,38	1,27
Standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	21,6	19,4	0	60,1	1,36	1,01	1,07	1,36	1,26	0,34	1,11
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv.	55,4	37,3	0	65,7	1,75	1,10	2,1	1,70	1,02	0,93	1,49
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	65,3	67,1	36,1	246,0	0,96	0,90	0,9	0,89	0,91	0,94	0,97
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos (proc.)	5,0	5,0	1,5	13,1	0,35	0,45	0,5	0,38	0,56	0,96	1,00
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	0,8	-0,4	78,3	-27,8	0,80	0,61	0,1	0,09	12,5	8,67	-2
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	123,7	86,3	30,5	198,3	1,17	1,06	1,2	1,22	0,93	0,89	1,43
Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y89) 100 000 gyv.	117,1	83,1	21,8	163,8	1,18	1,06	1,06	1,25	1,03	0,99	1,41
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 gyv.	317,3	312,0	108,2	572,7	0,67	0,72	0,8	0,87	0,90	0,61	1,02
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	21,4	23,7	3,2	74,2	0,55	0,49	0,4	0,60	0,64	0,73	0,90
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.	29,9	22,4	0	60,4	-	-	1,0	1,28	0,80	0,81	1,53
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv.	29,9	19,6	0	60,4	1,69	1,14	0,9	1,22	0,70	0,84	1,33

2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką

Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0	1,0	0	3,8	1,28	2,98	1,2	0,71	0	0,7	0
Traumų dėl nukritimo (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.	112,1	124,5	63,4	168,8	1,01	0,88	1,0	0,85	1,08	0,80	0,90
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	65,8	56,6	40,9	125,3	1,04	1,38	0,9	1,07	1,03	1,10	1,16
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.	0	21,1	0	84,9	0,87	0,91	0,8	0,74	0,67	0	0
Mirtingumas nuo atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	8,5	5,1	0	26,6	1,63	3,18	0	0	0,86	1,66	1,67
Standartizuotas mirtingumas nuo atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	7,6	4,9	0	21,7	1,63	3,25	0	0	0,75	1,61	1,55
Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	21,3	18,0	0	68,1	1,0	0,60	1,4	1,05	1,09	0,71	1,18
Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	22,6	17,5	0	60,2	1,0	0,60	1,30	1,24	1,69	0,63	1,29
Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	4,3	6,6	0	19,6	0,41	0,98	0	0,53	0,55	1,08	0,65
Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	4,5	6,3	0	19,5	0,41	0,87	0	0,48	0,42	1,14	0,71
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	4,3	1,6	0	9,6	1,08	1,24	0	0	1,86	1,91	2,69
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo	4,5	1,5	0	9,8	1,13	1,12	0	0	1,45	1,90	3,0

transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.												
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv.	3,0	5,1	0	10,7	1,2	1,03	0,6	0,50	0,57	0,81	0,59	
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	2108,1	932,7	38,8	32956,2	nėra	3,15	4,5	1,73	1,62	2,32	2,26	
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	97,52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	98,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą												
Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	2,9	0	15,4	0,00	1,88	3,2	1,42	4,34	0	0	
Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	0	3,0	0	18,5	0,00	1,70	3,3	1,52	4,47	0	0	
Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	21,3	24,1	0	80,0	1,32	1,25	2,1	0,23	0,66	0,57	0,88	
Standartizuotas mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	19,1	22,9	0	79,6	1,32	1,31	1,9	0,21	0,67	0,54	0,83	
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyv.	46,9	82,7	0	464,2	1,08	0,93	0,9	0,34	0,57	0,55	0,57	
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai tabako licencijai	344,8	199,2	388,4	69,4	1,24	1,28	2,0	2,19	1,93	1,82	1,73	
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai alkoholio licencijai	304,5	175,2	359,7	35,1	1,29	1,57	2,0	2,15	1,93	1,83	1,74	
Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	42,9	37,8	62,1	6,6	0,78	0,74	0,8	0,77	1,13	0,94	1,13	

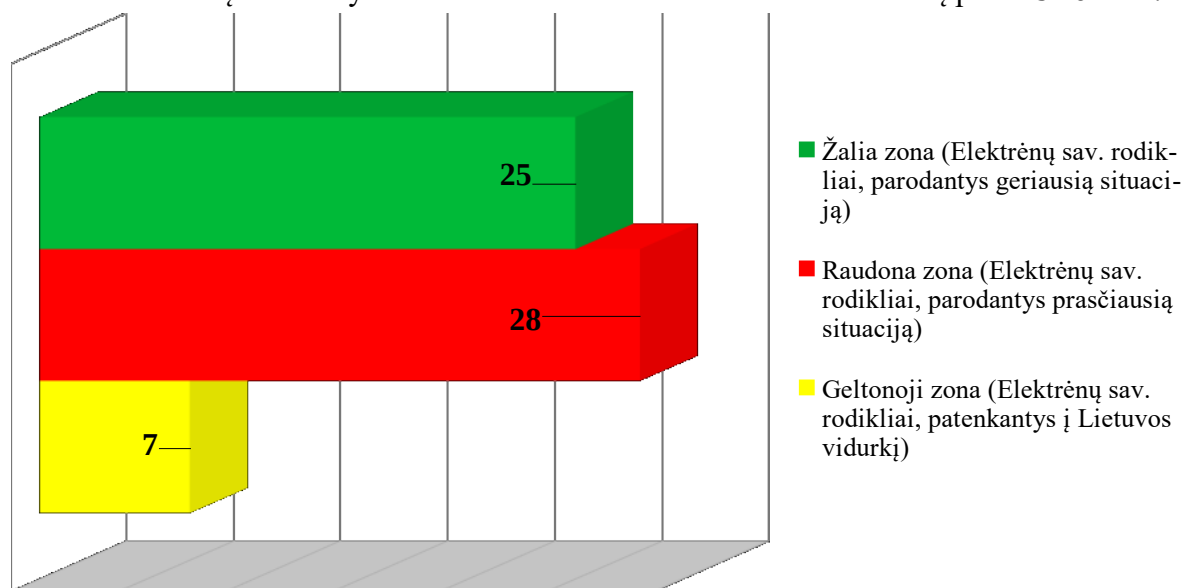
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius											
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	13,5	14,9	10,1	29,7	0,98	1,06	1,1	1,08	0,86	0,90	0,91
Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto ir jo komplikacijų skaičius 18-65 m. amžiaus grupėje 1 000 gyv.	1,2	1,6	0,7	10,1	0,8	0,80	0,9	0,92	0,94	0,92	0,75
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,6	1,8	6,0	1,1	1,21	1,19	1,4	1,24	1,23	1,18	1,44
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	6,4	7,3	13,8	2,5	0,88	0,92	0,8	0,88	0,99	0,93	0,88
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	11,0	8,8	11,5	6,5	1,01	1,00	1,00	1,05	1,06	1,25	1,25
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv.	8,5	2,4	0	15,6	3,38	0	1,4	1,38	2,21	2	3,54
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, Z21, A50-A56, A56) 10 000 gyv.	1,7	1,7	0	4,8	0,35	0,45	0,4	0,38	0,41	2,8	1
Kūdikų (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių	10,3	3,0	0	32,3	0,00	0,00	1,4	0	0	0	3,43
2 m. amžiaus vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, (proc.)	90,0	88,4	65,6	100	0,96	0,96	1,0	0,99	0,97	1,06	1,02
1 m. amžiaus vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiellito, Haemophilus influenza B skiepijimo apimtys (3 dozės), (proc.)	94,2	90,1	63,0	98,2	1,02	1,02	1,0	1,0	0,99	1,0	1,05
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, (proc.)	15,5	11,4	1,8	48,8	0,59	1,58	1,2	1,57	1,44	1,45	1,36
Vaikų (7-17m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir ištrauktų dantų,	24,8	22,7	10,1	36,3	1,06	0,98	1,0	0,96	1,28	1,18	1,09

dalis (proc.)											
Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1 000 gyv.	3,3	2,7	0	9,4	0,43	1,73	0,5	3,57	0,89	2,48	1,22
Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	835,9	820,3	399,4	1517,9	1,01	0,99	0,9	1,06	0,90	0,97	1,02
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	918,4	805,2	533,7	1381,0	1,01	1,08	1,02	1,17	1,00	1,08	1,14
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	268,7	275,9	133,1	429,8	0,94	1,01	1,2	1,05	0,89	0,89	0,97
Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	251,7	259,5	163,8	382,2	1,02	1,03	1,2	1,05	0,89	0,97	0,97
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	221,8	186,1	82,2	500,2	1,44	1,14	1,6	1,39	1,02	1,31	1,19
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	248,2	180,8	76,5	401,7	1,44	1,24	1,8	1,56	1,08	1,52	1,37
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	76,8	69,4	38,2	99,9	1,31	1,06	1,3	1,05	1,25	1,46	1,11
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi patikros dėl krūties vėžio programoje	37,4	45,5	11,2	61,9	0,64	0,64	0,7	0,82	0,85	0,77	0,82
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje	53,4	53,4	33,5	74,4	0,79	0,85	0,9	0,91	0,92	0,96	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje	46,4	48,1	24,2	67,2	0,89	0,94	0,9	0,9	0,90	0,90	0,96
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi	48,1	47,2	24,8	70,0	0,77	0,92	0,9	0,98	0,98	1,00	1,02

širdies kraujagyslių prevencijos programoje	ir ligų												
--	------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 4 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, sudarytas Elektrėnų savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių sąrašas, atlikta atrinktų sričių rodiklių analizė ir vertinimas (1 pav.).

1 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis 2021 m.

Šalti

nis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Iš 1 lentelės pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

Elektrėnų savivaldybės rodikliai, kurie yra geresni nei Lietuvos rodikliai (žalia zona):

• **Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.:**

Elektrėnų sav. rodiklis – 65,3, Lietuvos rodiklis – 67,1;

• **Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 6,2, Lietuvos rodiklis – -1,7;

• **Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 0, Lietuvos rodiklis – 1,0;

• **Traumų dėl nukritimo (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 112,1, Lietuvos rodiklis – 124,5;

• **Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 0, Lietuvos rodiklis – 21,1;

• **Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 4,3, Lietuvos rodiklis – 6,6;

• **Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 4,5, Lietuvos rodiklis – 6,3;

• **Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 3,0, Lietuvos rodiklis – 5,1;

• **Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 0, Lietuvos rodiklis – 2,9;

• **Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 0, Lietuvos rodiklis – 3,0;

• **Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 21,3, Lietuvos rodiklis – 24,1;

• **Standartizuotas mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 19,1, Lietuvos rodiklis – 22,9;

• **Gyventojų skaičius, tenkantis vienai tabako licencijai**

Elektrėnų sav. rodiklis – 344,8, Lietuvos rodiklis – 199,2;

• **Gyventojų skaičius, tenkantis vienai alkoholio licencijai**

Elektrėnų sav. rodiklis – 304,5, Lietuvos rodiklis – 175,2;

• **Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)**

Elektrėnų sav. rodiklis – 42,9, Lietuvos rodiklis – 37,8;

• **Išvengiamų hospitalizacijų dėl 1 tipo cukrinio diabeto ir jo komplikacijų skaičius 18-65 m. amžiaus grupėje 1 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 1,2, Lietuvos rodiklis – 1,6;

• **Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius**

Elektrėnų sav. rodiklis – 2,6, Lietuvos rodiklis – 1,8;

• **Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui**

Elektrėnų sav. rodiklis – 11,0, Lietuvos rodiklis – 8,8;

• **2 m. amžiaus vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, (proc.)**

Elektrėnų sav. rodiklis – 90,0, Lietuvos rodiklis – 88,4;

• **1 m. amžiaus vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenza B skiepavimo apimtys (3 dozės), (proc.)**

Elektrėnų sav. rodiklis – 94,2, Lietuvos rodiklis – 98,2;

• **Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, (proc.)**

Elektrėnų sav. rodiklis – 15,5, Lietuvos rodiklis – 11,4;

• **Vaikų (7-17m.), neturinčių eduoines pažeistų, plombuotų ir ištrauktų dantų, dalis (proc.)**

Elektrėnų sav. rodiklis – 24,8 Lietuvos rodiklis – 22,7;

- **Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 268,7, Lietuvos rodiklis – 275,9;

- **Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 251,7, Lietuvos rodiklis – 259,5;

- **Tikslinė populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programoje.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 48,1, Lietuvos rodiklis – 47,2.

Rodikliai, Elektrėnų savivaldybėje parodantys prasčiausią situaciją (raudona zona), yra:

- **Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 25,6 (n=6), Lietuvos rodiklis – 20,1 (n=565);

- **Standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 21,6 (n=6), Lietuvos rodiklis – 19,4 (n=565);

- **Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 55,4 (n=13), Lietuvos rodiklis – 37,3 (n=1047);

- **Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 55,4 (n=29), Lietuvos rodiklis – 37,3 (n=2424);

- **Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 117,1 (n=29), Lietuvos rodiklis – 83,1 (n=2424);

- **Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 317,3 (n=865), Lietuvos rodiklis – 312,0 (n=103612);

- **Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 21,4 (n=501), Lietuvos rodiklis – 23,7 (n=66597);

- **Sergamumas tuberkulioze (A15-A-19) 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 29,9 (n=7), Lietuvos rodiklis – 22,4 (n=550);

- **Sergamumas tuberkulioze (+recidyvai) (A15-A-19) 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 29,9 (n=7), Lietuvos rodiklis – 19,6 (n=628);

- **Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 65,8 (n=97), Lietuvos rodiklis – 56,6 (n=9908);

- **Mirtingumas nuo atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 8,5 (n=2), Lietuvos rodiklis – 5,1 (n=144);

- **Standartizuotas mirtingumas nuo atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 7,6 (n=2), Lietuvos rodiklis – 4,9 (n=144);

• **Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 21,3 (n=5), Lietuvos rodiklis – 18,0 (n=506);

• **Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 22,6 (n=5), Lietuvos rodiklis – 17,5 (n=506);

• **Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 4,3 (n=1), Lietuvos rodiklis – 1,6 (n=44);

• **Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 4,5 (n=1), Lietuvos rodiklis – 1,5 (n=44);

• **Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui**

Elektrėnų sav. rodiklis – 2108,1, Lietuvos rodiklis – 932,7;

• **Nusikalstamos veiklos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 46,9 (n=47), Lietuvos rodiklis – 82,7 (n=83);

• **Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 6,4, Lietuvos rodiklis – 7,3;

• **Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 8,5 (n=2), Lietuvos rodiklis – 2,4 (n=2);

• **Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 10,3 (n=2), Lietuvos rodiklis – 3,0 (n=73);

• **Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 835,9 (n=196), Lietuvos rodiklis – 820,3 (n=23037);

• **Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 918,4 (n=196), Lietuvos rodiklis – 805,2 (n=23037);

• **Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 221,8 (n=52), Lietuvos rodiklis – 186,1 (n=5225);

• **Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 248,2 (n=52), Lietuvos rodiklis – 180,8 (n=5225);

• **Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.**

Elektrėnų sav. rodiklis – 76,8 (n=180), Lietuvos rodiklis – 69,4 (n=19497);

• **Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi patikros dėl krūties vėžio programoje**

Elektrėnų sav. rodiklis – 37,4 (n=1360), Lietuvos rodiklis – 45,5 (n=196058);

• **Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios**

diagnostikos programoje

Elektrėnų sav. rodiklis – 46,4 (n=3684), Lietuvos rodiklis – 48,1 (n=439762);

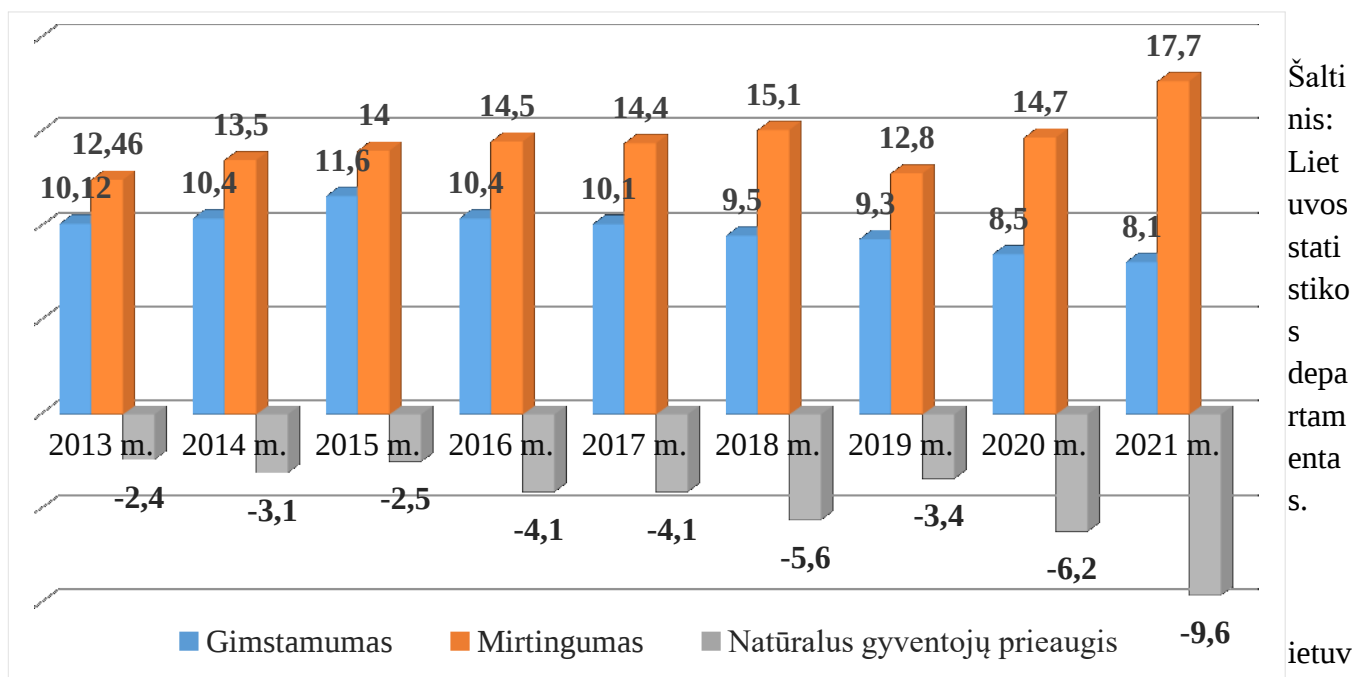
Išsamiai analizei kaip prioritetinės sveikatos problemos pasirinkti šie rodikliai:

1. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv. (išsami analizė apims **raudonos zonos rodiklį**, taip pat į **raudoną zoną patekusį rodiklį**: standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.);
2. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) (detali analizė apims **raudonos zonos rodiklį**, taip pat į **raudoną zoną patekusį rodiklį**: standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.);
3. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv. (išsami analizė apims **raudonos zonos rodiklį**).

1.2. Elektrėnų savivaldybės demografinė situacija 2021 metais

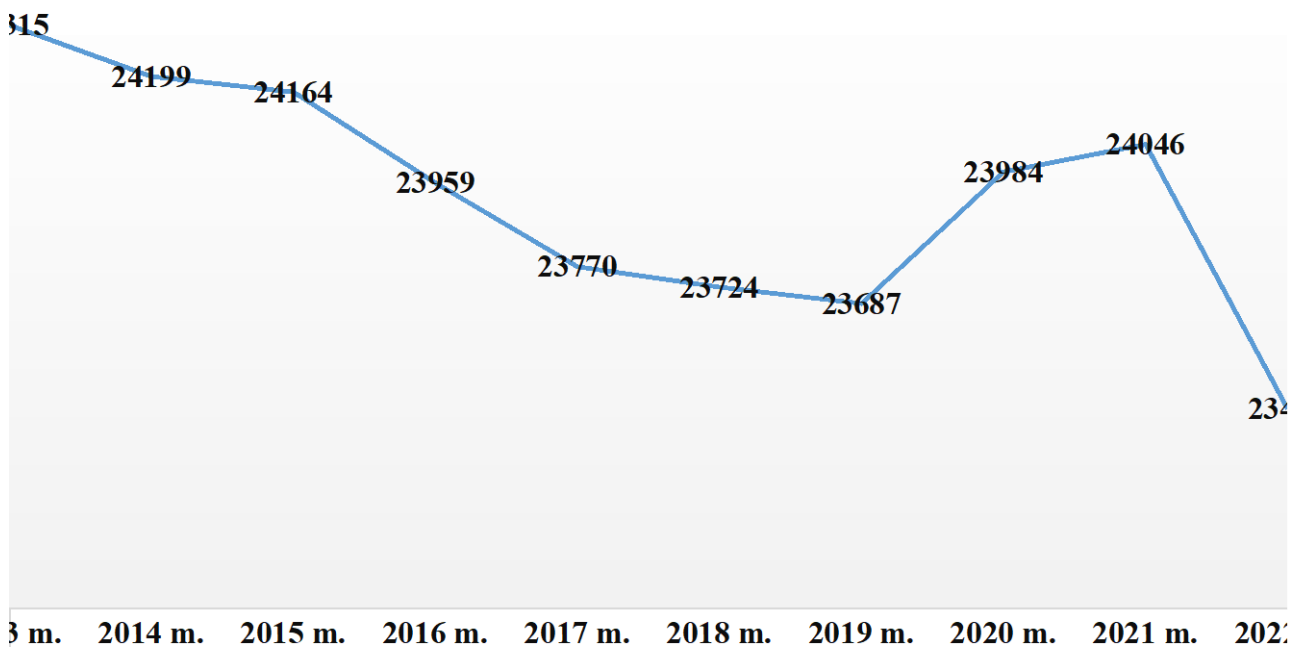
Elektrėnų savivaldybėje pastaraisiais metais gyventojų skaičius didėjo, gimstamumo rodiklis 1000 gyventojų mažėjo – 8,1 (2020 m. – 8,5), mirtingumo rodiklis didėjo – 17,7 (2020 m. – 14,7), natūrali kaita išliko neigiama, natūralus prieaugis 1000 gyventojų mažėjo 2021 m. – -9,6 (2020 m. – -6,2) (2 pav.).

2 paveikslas. Natūrali gyventojų kaita Elektrėnų savivaldybėje 2013 – 2021 m. (1000 gyv.).

statistikos departamento duomenimis, 2022 m. pradžioje Elektrėnų savivaldybėje gyveno 23449 žmonės, 2021 m. – 24046, tai sudarė 0,84 proc. Lietuvos populiacijos. (3 pav.).

3 paveikslas. Gyventojų skaičius Elektrėnų savivaldybėje 2013 – 2021 metų pradžioje (abs. sk.).

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

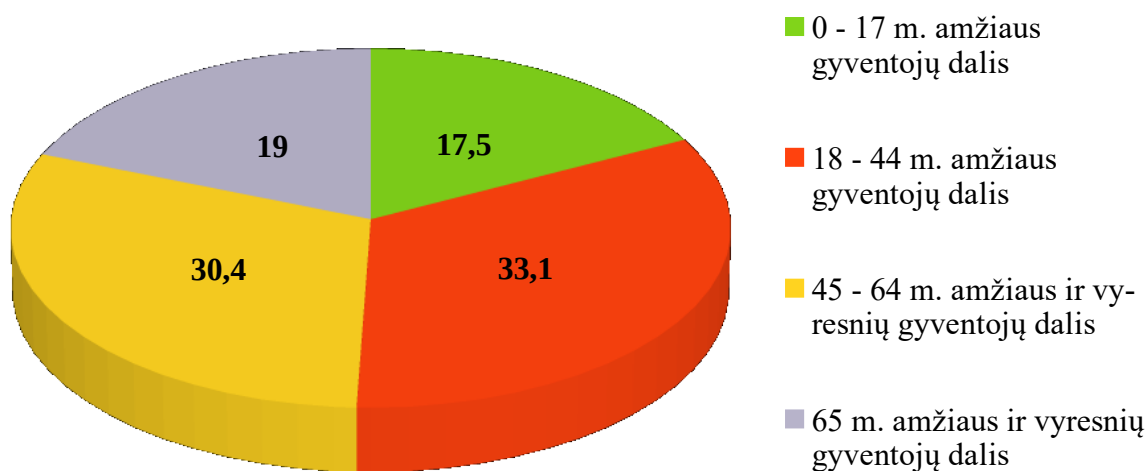
Kaime gyvena 7832 (33,40 proc.) asmenys (2020 m. – 7940 asm. (33,11 proc.), t. y. 108 asmenimis mažiau nei 2020 m. tuo pačiu metu, miestuose gyvena 15617 žmonės, t. y. 66,60 proc. savivaldybės gyventojų. Tai rodo, kad miesto ir kaimo gyventojų santykis beveik nepakito.

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – 73,6, 2020 m. – 75,8 metai.

Vyrų dalis sudaro 47,77 proc. (2020 m. – 49,85 proc.) visų savivaldybės gyventojų, moterų dalis – 52,23 proc. (2020 m. – 50,15 proc.). Lygindami ankstesnių metų duomenis, matome, kad nežymiai sumažėjo vyrų dalis (2,08 proc.) ir padidėjo moterų dalis (2,08 proc.).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 metais padidėjo vaikų 0–17 metų amžiaus grupėje (2021 m. – 17,5 proc., 2020 m. – 16,80 proc.); darbingo amžiaus asmenų skaičius 2020 metais – 15211, 2021 m. – 14740 (mažėjo 471 asm., o 2020 m. – buvo padidėję 248 asm.), pensinio amžiaus asmenų skaičius 2020 metais – 4555 asm., o 2021 metais – 4455 (100 asmenimis mažiau). Vaisingo amžiaus (15–49 m.) moterų dalis padidėjo 1,3 proc. (2021 metais sudarė 39,2 proc., 2020 – 37,90 proc.) (4 pav.).

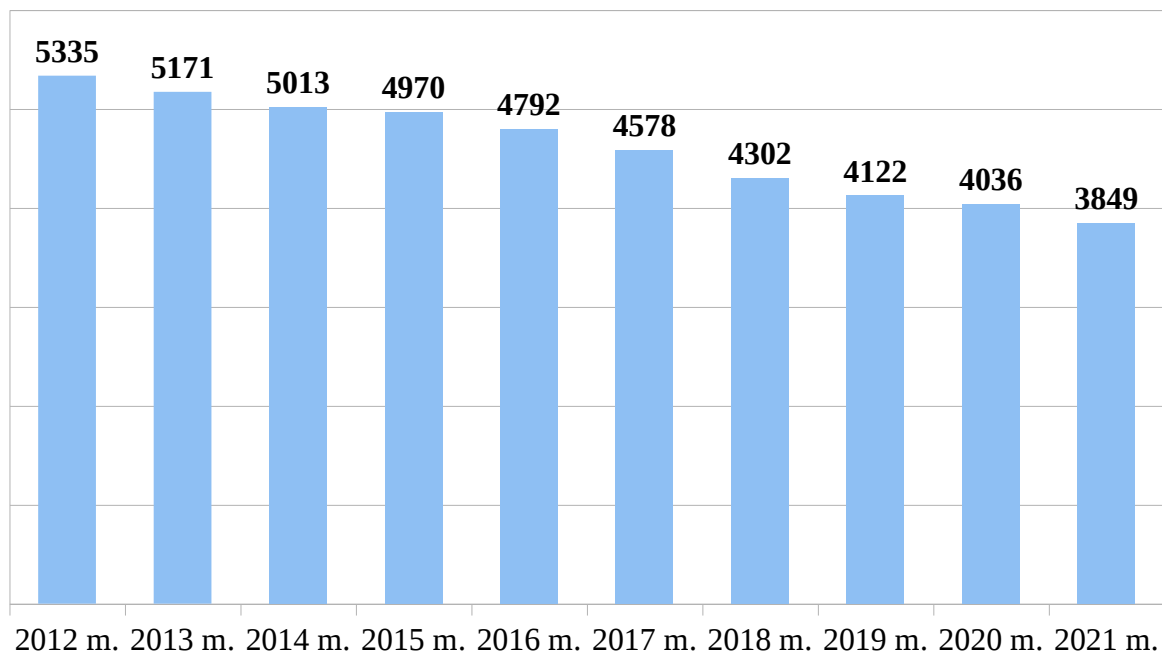
4 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės gyventojų sudėtis pagal amžių (procentais) 2021 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Elektrėnų savivaldybėje mažėja jaunų žmonių, jų sergamumas ir ligotumas didėja. 2020 m. jaunuolių buvo 4036, o 2021 metų pradžioje – 3849, tai yra 187 jaunuoliais mažiau nei 2020 metais ir 1486 mažiau nei 2012 m. (5 pav.).

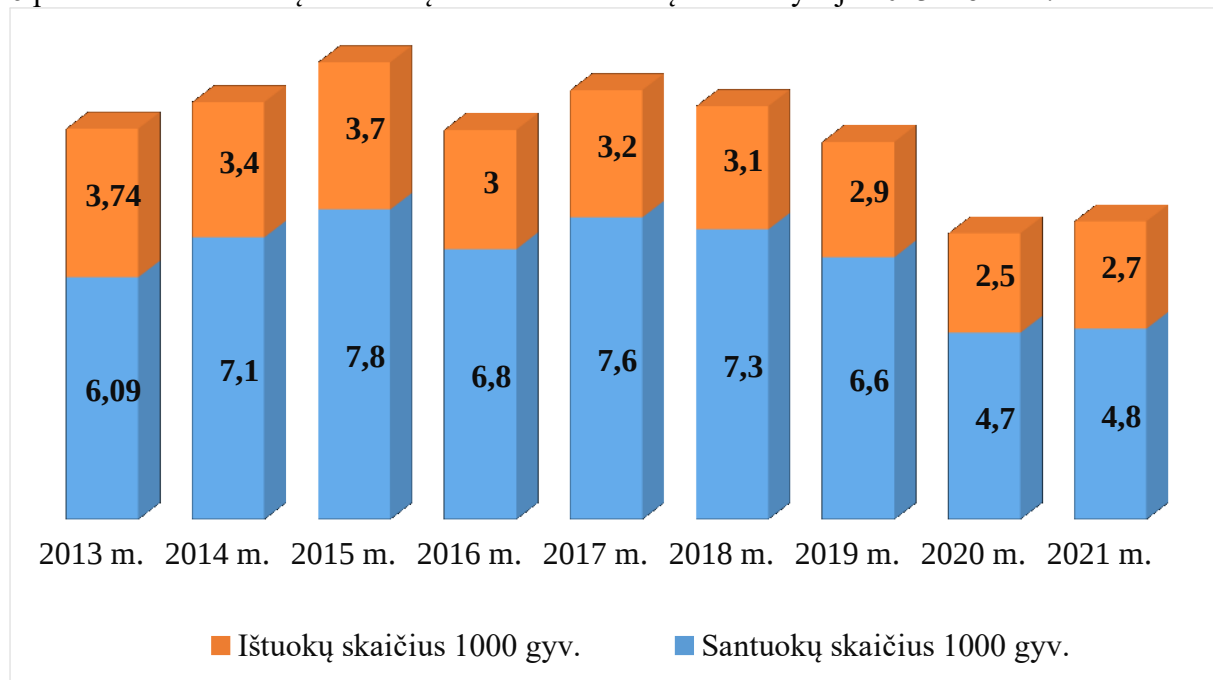
5 paveikslas. Jaunimo 14–29 metų amžiaus skaičius Elektrėnų savivaldybėje 2012–2021 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

2021 metais Elektrėnų savivaldybėje didėjo santuokų skaičius: 2021 m. – 4,8 1000 gyventojų, 2020 m. – 4,7 1000 gyv., ištuokų neženkiai didėjo: 2021 m. – 2,7 1000 gyv., 2020 m. – 2,5 1000 gyv. (6 pav.).

6 paveikslas. Santuokų ir ištuokų skaičius Elektrėnų savivaldybėje 2013–2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Pagal Lietuvos sveikatos rodiklių sistemos duomenis, Elektrėnų savivaldybėje 2021 metais padidėjo 0 – 17 metų amžiaus asmenų skaičius: 2021 m. – 17,5 proc., 2020 m. – 16,8 proc., 65 metų amžiaus ir vyresnių gyventojų dalis: 2021 m. – 19,0 proc., 2020 m. – 18,9 proc., o 18 – 44 metų amžiaus asmenų skaičius mažėja: 2021 m. – 33,1 proc., 2020 m. – 33,2 proc., taip pat mažėja 45 – 64 metų amžiaus gyventojų dalis: 2021 m. – 30,4 proc., 2020 m. – 30,1 proc. Pernai stebėjome šių rodiklių augimą.

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. Prioritetinių sveikatos problemų rodiklių išsami analizė

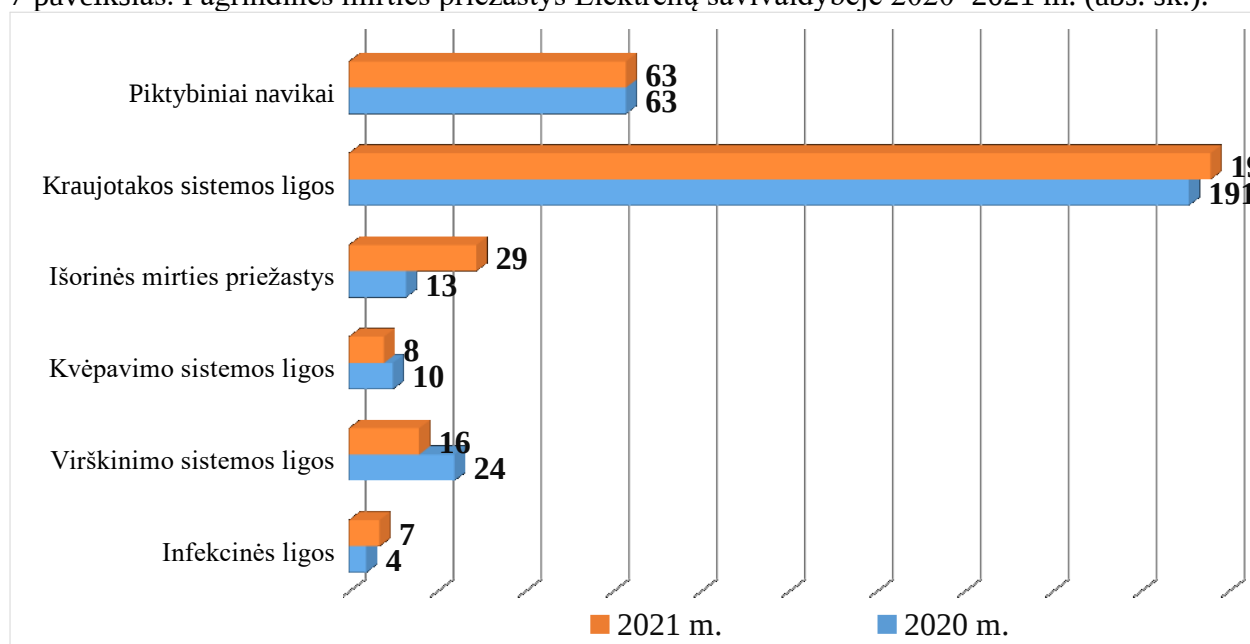
2.1.1. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60 – I69) 100 000 gyv., standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60 – I69) 100 000 gyv., sergamumas kraujotakos sistemos ligomis

Mirtingumo statistika taip pat yra reikšminga, nes ji rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą.

Nuo cerebrovaskulinių ligų, kurioms priklauso smegenų infarktas, intracerebrinis kraujavimas, smegenų arterijų užsikimšimas ir kitos ligos, 2021 metais Elektrėnų savivaldybėje mirė 52 asmenys, Elektrėnų savivaldybės 2021 m. rodiklis – 221,8/100 000 gyv. (2020 m. – 245,4/100 000 gyv.). Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 2021 metais – 248,2/100 000 gyv. (2020 m. – 272,0/100 000 gyv.).

Aukšto mirtingumo rodiklio dėl mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų analizė savivaldybėje yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „Užtikrinti kokybiškesnę ir efektyvesnę sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius uždavinį „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ ir ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų. 2021 metais Elektrėnų savivaldybėje didžiausias mirtingumas registruojamas nuo kraujotakos sistemos ligų (7 pav.).

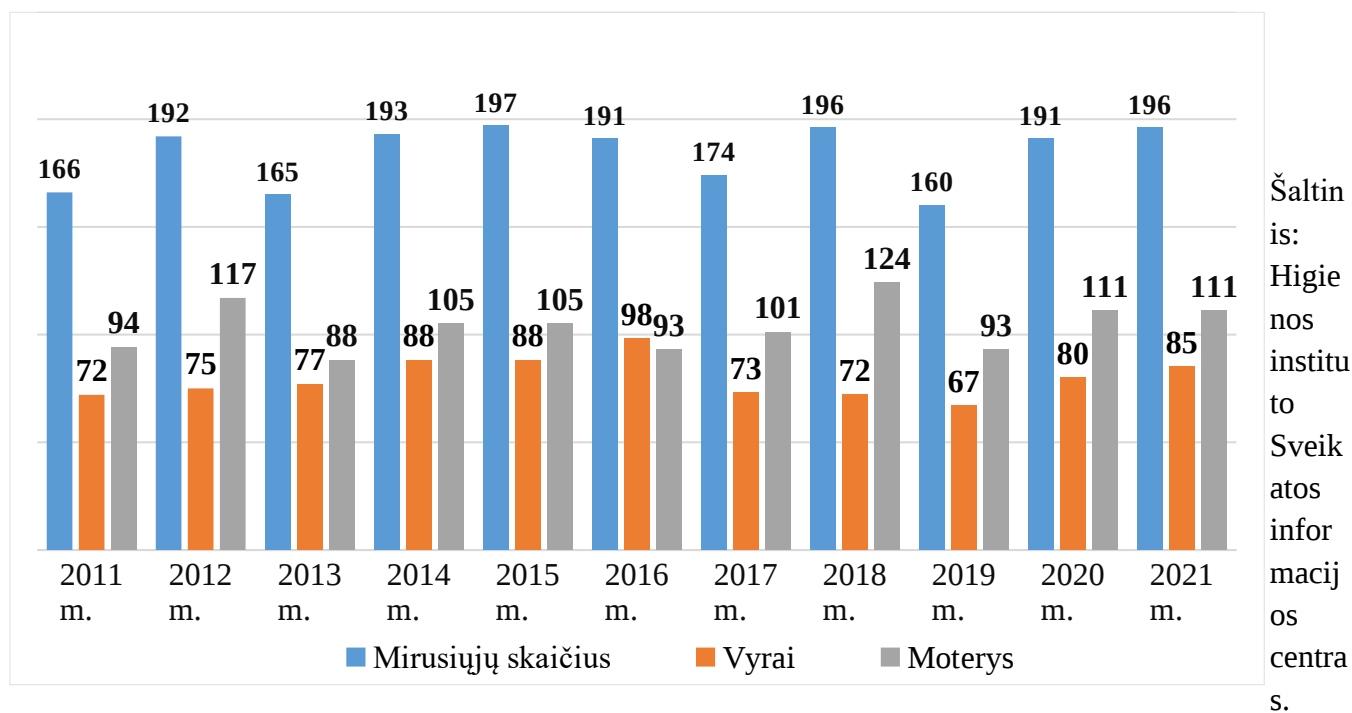
7 paveikslas. Pagrindinės mirties priežastys Elektrėnų savivaldybėje 2020–2021 m. (abs. sk.).

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras.

Elektrėnų savivaldybėje nuo kraujotakos sistemos ligų 2021 metais mirė 196 asmenys: 85 vyrai ir 111 moterų. Moterų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų didesnis nei vyrų (8 pav.).

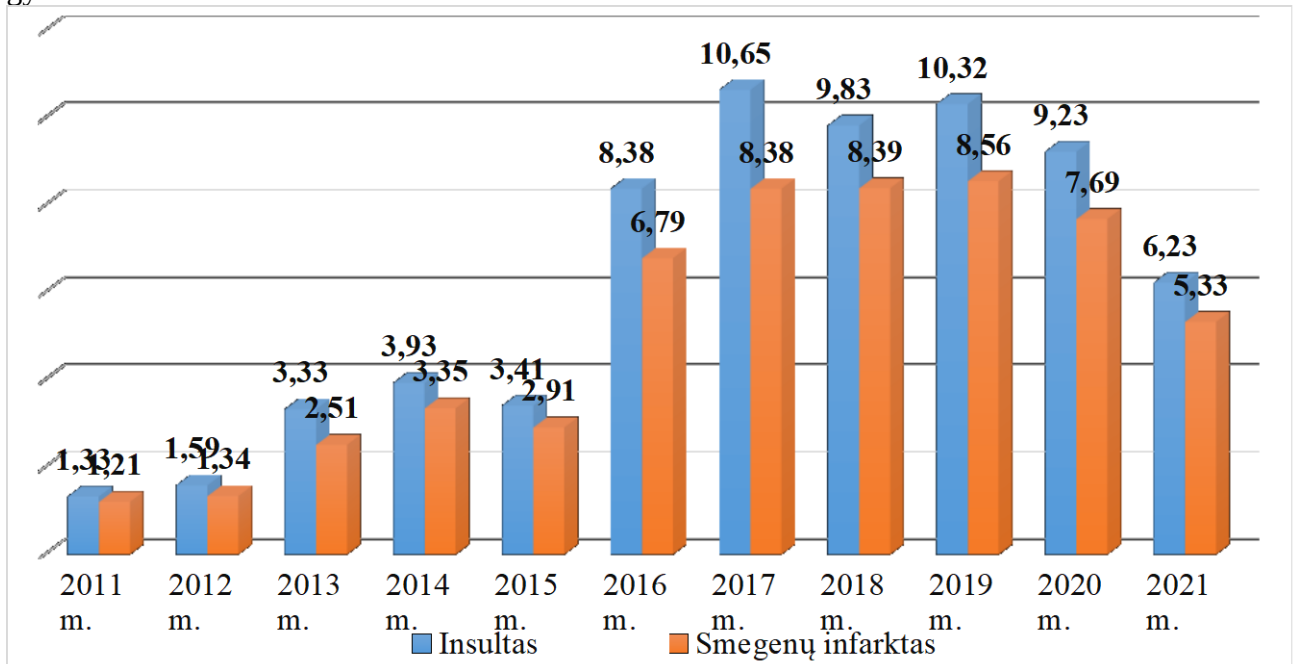
8 paveikslas. Mirusiųjų asmenų skaičius Elektrėnų savivaldybėje nuo kraujotakos sistemos ligų 2011–2021 m. pagal lytį.

Elektrėnų savivaldybėje mirusių vaikų (0–17 m. amžiaus) ir jaunuolių (14–29 m. amžiaus) 2021 metais neužfiksuota.

Sergamumo rodiklis cerebrovaskulinėmis ligomis Elektrėnų savivaldybėje kasmet didėjo. 2015 metais matoma nežymi mažėjimo tendencija, tačiau nuo 2016 metų vėl stebime rodiklio didėjimą (9 pav.).

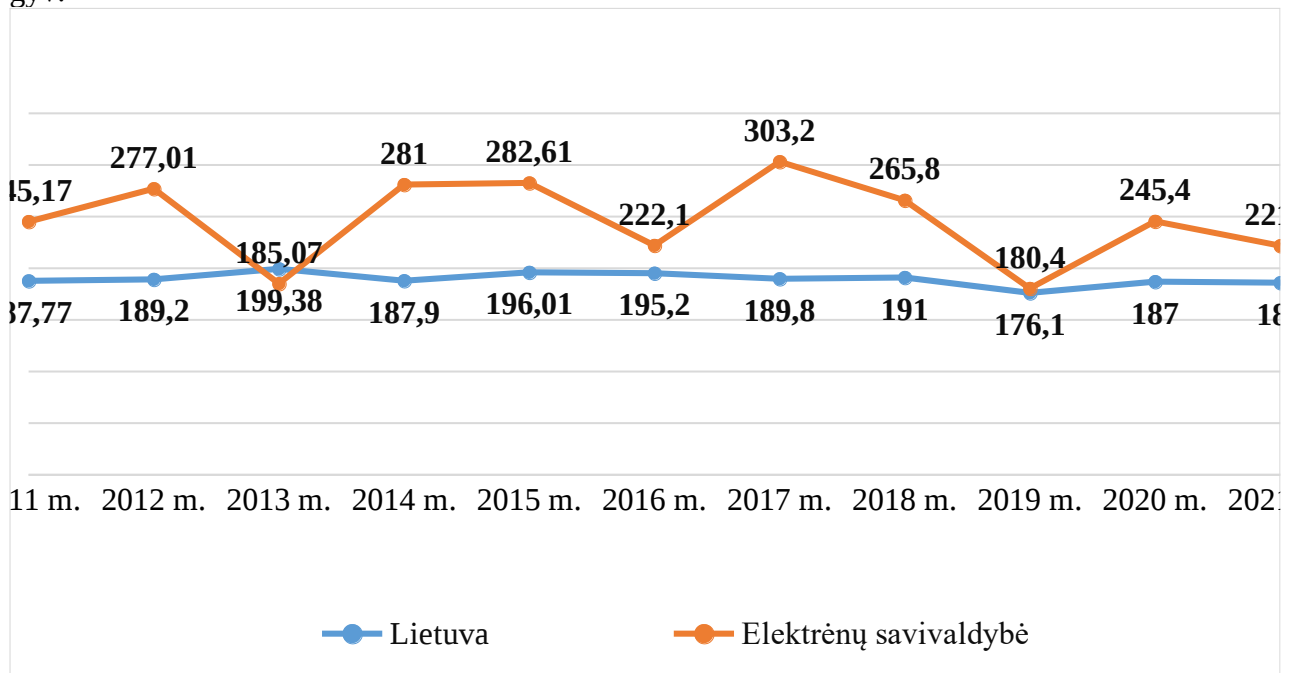
9 paveikslas. Sergamumas cerebrovaskulinėmis ligomis Elektrėnų savivaldybėje 2011–2021 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras.

Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis didėja nuo 2013 metų, tik 2015 metais matoma mažėjimo tendencija (10 pav.).

10 paveikslas. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų Elektrėnų savivaldybėje 2011–2021 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

2016 – 2021 metais stebimas Lietuvos sergamumo cerebrovaskulinėmis ligomis rodiklio didėjimas. Elektrėnų savivaldybėje 2021 metais šis rodiklis neženkiai mažėjo.

2.1.2. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv., standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.

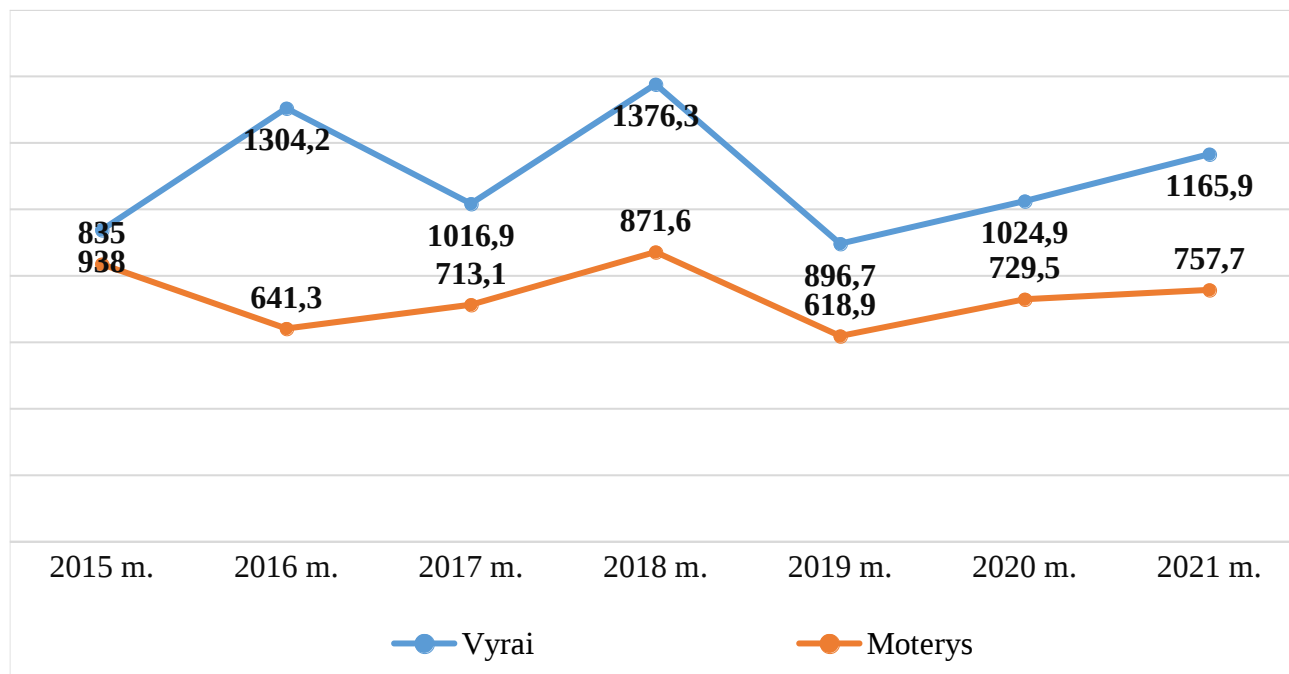
Kraujotakos sistemos ligos yra pagrindinė Lietuvos gyventojų sergamumo ir mirtingumo priežastis. 2021 m. Lietuvoje dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 23 037, o Elektrėnų savivaldybėje – 196 gyventojas (5 asmenimis daugiau nei 2020 metais). Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 2021 m. sudarė 47,12 proc. bendro mirtingumo Elektrėnų savivaldybėje.

Elektrėnų savivaldybės gyventojų standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (918,4/100 000 gyv.) 0,31 karto viršijo Lietuvos rodiklį (805,1/100 000 gyv.).

Analizuojant dažniausias kraujotakos sistemos mirčių priežastis pastebima, kad daugiausia Elektrėnų savivaldybės gyventojų mirė dėl išėminės širdies ligos – 53,57 proc., hipertenzinės širdies ligos – 13,27 proc. ir smegenų infarkto – 9,18 proc.

Lyginant mirtingumą pagal lytį nustatyta, kad vyrų standartizuotas mirtingumas Elektrėnų savivaldybėje buvo 1,5 kartus didesnis nei moterų (11 pav.).

11 paveikslas. Standartizuoto mirtingumo pasiskirstymas pagal lytį nuo kraujotakos sistemos ligų Elektrėnų savivaldybėje 2015–2021 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Analizuojant duomenis pagal gyvenamąją vietą didžiausias mirtingumas buvo fiksuotas tarp kaimo gyventojų – 1137,7/100 000 gyv., mieste gyvenančiųjų mirtingumas 1,5 karto mažesnis – siekė 783,8/100 000 gyv.

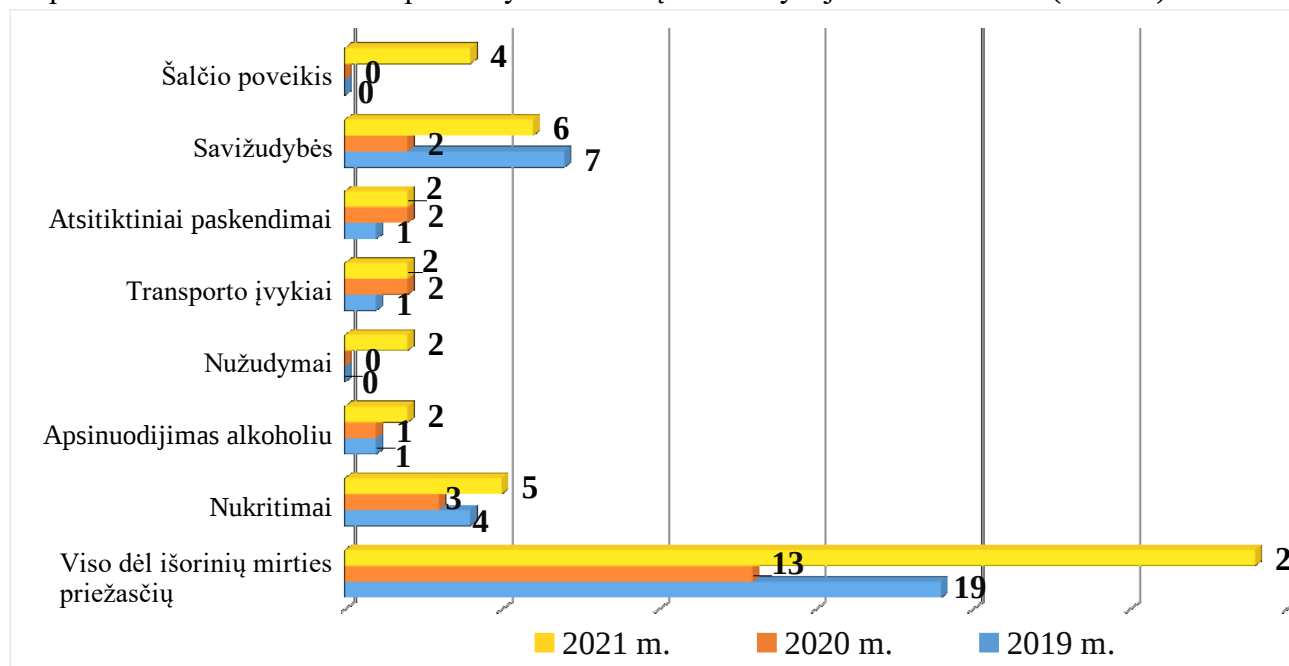
Nuo kraujotakos sistemos ligų daugiausia mirė virš 65 m. amžiaus Elektrėnų savivaldybės gyventojų – 171 (3834,9/100 000 gyv.), kitose amžiaus grupėse: 18 – 44 m. – 2 gyv. (25,8 /100 000 gyv.), 45 – 64 m. – 23 gyv. (322,6/100 000 gyv.), nei vieno mirties atvejo nenustatyta 0 – 17 m. amžiaus grupėje. Vertinant mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų nustatyta, kad nuo 2016 m. 18 – 44 m., 45 – 64 m. ir 65+ m. amžiaus grupėse stebimas mirtingumo didėjimas.

2.1.3. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.

Lietuvoje 2021 m. nuo išorinių priežasčių (V0-Y89) mirė 2424 žmonės (86,3/100 000 gyv.). Prasčiausias mirtingumo nuo išorinių priežasčių rodiklis Ignalinos r. sav. – 198,3/100 000 gyv. Elektrėnų savivaldybės rodiklis 1,4 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis.

2021 m. Elektrėnų savivaldybėje, dėl išorinių mirties priežasčių, mirė 29 asmenys (123,7/100 000 gyv.), iš jų dėl savižudybių mirė – 6; dėl nukritimų – 5; dėl šalčio poveikio – 4; dėl nužudymo – 2; dėl atsitiktinio paskendimo – 2; dėl apsinuodijimo alkoholiu – 2; transporto įvykių – 2, dėl kitų išorinių priežasčių – 6. Analizuojant trijų metų Elektrėnų savivaldybės mirusiųjų rodiklius dėl išorinių mirties priežasčių, matome, kad daugiausiai miršta dėl savižudybių, nukritimų bei šalčio poveikio (12 pav.). Taip pat reikia atkreipti dėmesį į mirties priežastį dėl savižudybių, nes šis rodiklis yra 1,27 karto didesnis už Lietuvos vidurkio rodiklį.

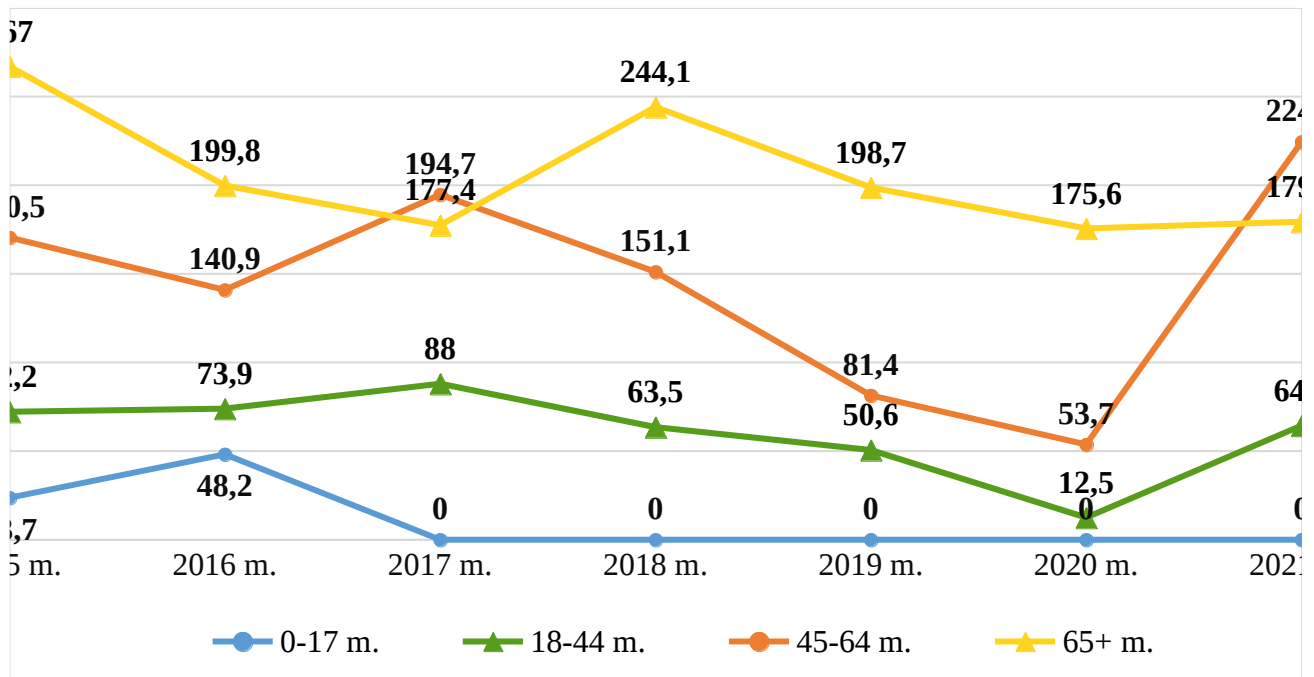
12 paveikslas. Išorinės mirties priežastys Elektrėnų savivaldybėje 2019–2021 m. (abs. sk.).

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Analizuojant 2021 m. Elektrėnų savivaldybės mirtingumo dėl išorinių priežasčių pasiskirstymą pagal amžių matome, kad daugiausia dėl šių priežasčių miršta 45 – 64 metų – 224,4/100 000 gyv. (Lietuvos rodiklis – 107,8/100 000 gyv.), 65+ amžiaus gyventojai – 179,4/100 000 gyv. (Lietuvos – 173,5/100 000 gyv.), 18 – 44 metų – 64,4/100 000 gyv. (Lietuvos – 57,4/100 000 gyv.), 0 – 17 metų amžiaus grupėje mirties atvejų dėl išorinių mirties priežasčių neregistruota (13 pav.).

13 paveikslas. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv. 2021 m. pagal amžių Elektrėnų savivaldybėje.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

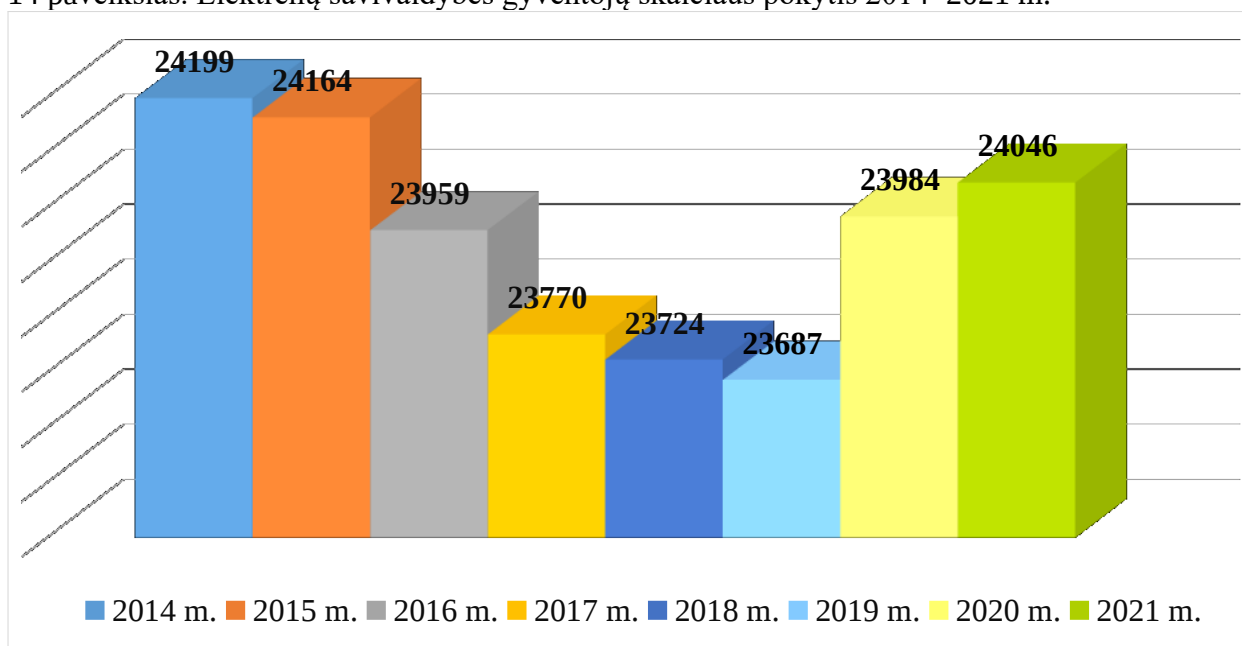
2.2. Pagrindinių savivaldybės sveikatos stebėsenos rodiklių analizė

2.2.1. Gyventojų skaičiaus pokytis

Gyventojų skaičius – tai išvestinis demografinių procesų (gimstamumo, mirtingumo bei migracijos) rodiklis. Elektrėnų savivaldybėje 2021 metais gyventojų skaičius didėjo 62 asmenimis.

Elektrėnų savivaldybėje gyventojų skaičius nuolat mažėjo, tačiau 2020 m. fiksuojame gyventojų skaičiaus didėjimą (14 pav.). Tam įtakos turi ne tik emigracija, bet ir migracija šalies viduje.

14 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės gyventojų skaičiaus pokytis 2014–2021 m.

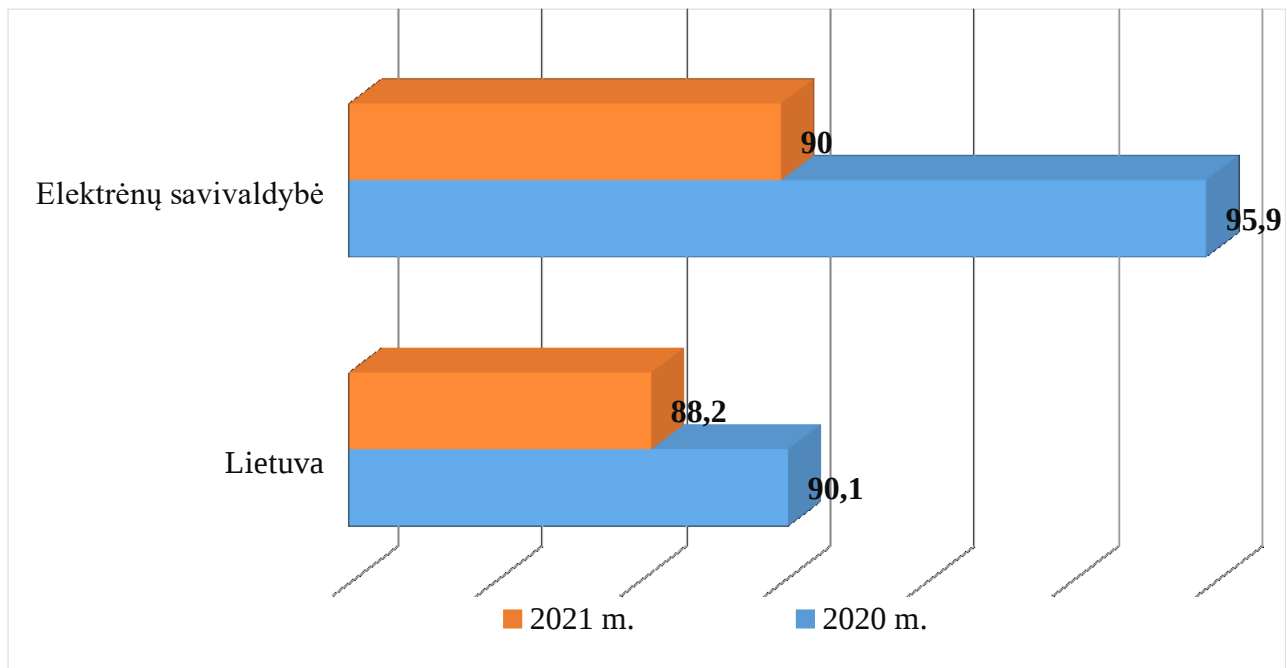
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

2.2.2. 2 metų amžiaus vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.)

Viena veiksmingiausių ligų prevencijos priemonių yra vakcinacija. Iš viso MMR vakcina (nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės) 2021 metais Lietuvoje 1 doze buvo paskiepyti 27 619 dviejų metų amžiaus vaikai. Tai sudarė 88,2 proc. tikslinės populiacijos.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis, 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.) rodiklio reikšmė Elektrėnų savivaldybėje 2021 m. – 90,0 (2020 m. – 95,9), Lietuvoje – 88,2 (2020 m. – 90,1), santykis Elektrėnų sav. / Lietuva 2021 metais – 0,82, 2020 m. – 1,06 (15 pav.).

15 paveikslas. 2 metų amžiaus vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.) Elektrėnų savivaldybėje ir Lietuvoje 2020–2021 m.

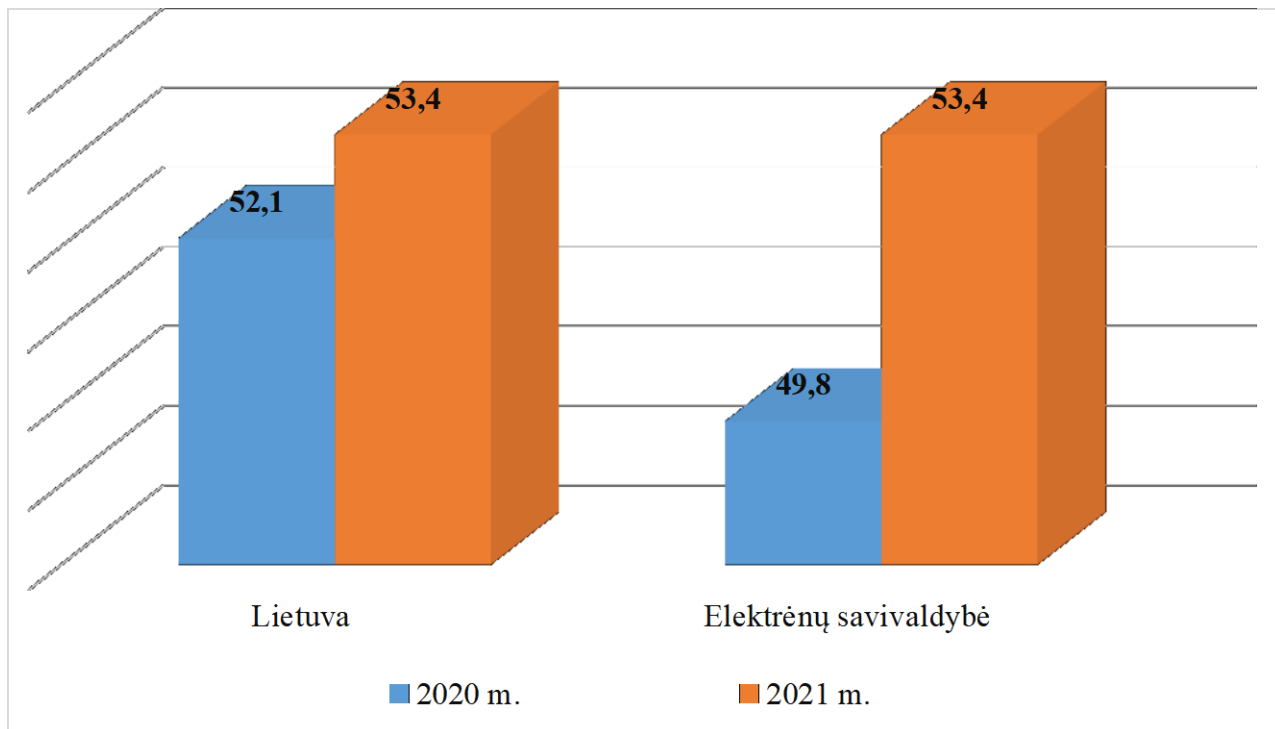
Šaltinis: Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras.

Skiepėjimai, siekiant suvaldyti vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas, yra ekonomiškai efektyviausia intervencija į visuomenės sveikatą ir yra viena iš užkrečiamųjų ligų kontrolės prioritetinių priemonių.

2.2.3. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje

Gimdos kaklelio vėžio ankstyvosios diagnostikos programa yra skirta moterims nuo 25 iki 59 metų. Elektrėnų savivaldybės moterys yra vienos mažiausiai pasinaudojusios šia prevencine programa: 2021 m. – 53,4 (2020 m. – 49,8), Lietuvoje 2021 m. – 53,4 (2020 m. – 52,1). 2021 metais Lietuvoje ir Elektrėnų savivaldybėje rodikliai didėjo (16 pav.).

16 paveikslas. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje, Lietuvoje ir Elektrėnų savivaldybėje 2020–2021 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras.

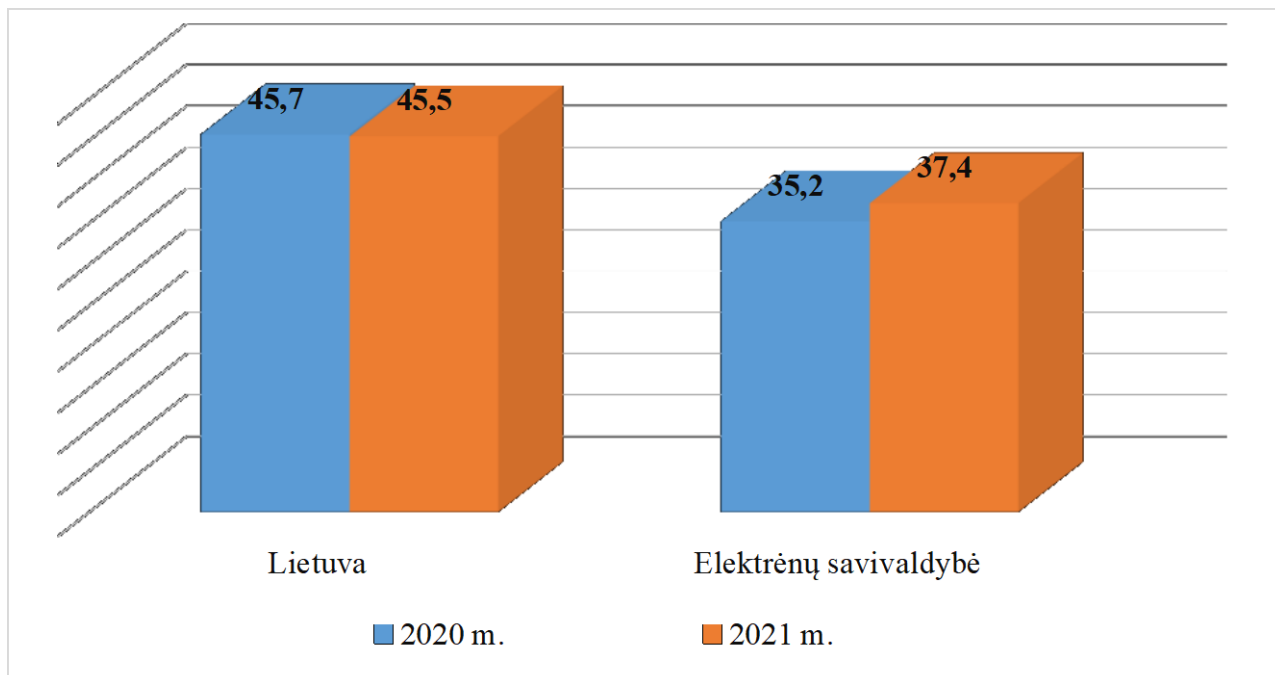
Lyginant su 2020 metais, nustatyta, kad Elektrėnų savivaldybėje 3,6 proc. didėjo šios tikslinės grupės aktyvumas.

2.2.4. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi patikos dėl krūties vėžio programoje

Krūties vėžio ankstyvosios diagnostikos programa yra skirta moterims nuo 50 iki 69 metų amžiaus imtinai. Šio amžiaus moterims kartą per 2 metus nemokamai gali būti atliekamas mamografinis tyrimas.

Elektrėnų savivaldybėje maža moterų dalis pasinaudoja šia prevencine programa: 2021 m. – 37,4 (2020 m. – 35,2), Lietuvoje 2021 m. – 45,5 (2020 m. – 45,7). 2021 metais Lietuvoje – mažėjo, o Elektrėnų savivaldybėje rodiklis neženkiai didėjo (17 pav.).

17 paveikslas. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi patikros dėl krūties vėžio programoje, Lietuvoje ir Elektrėnų savivaldybėje 2020–2021 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras.

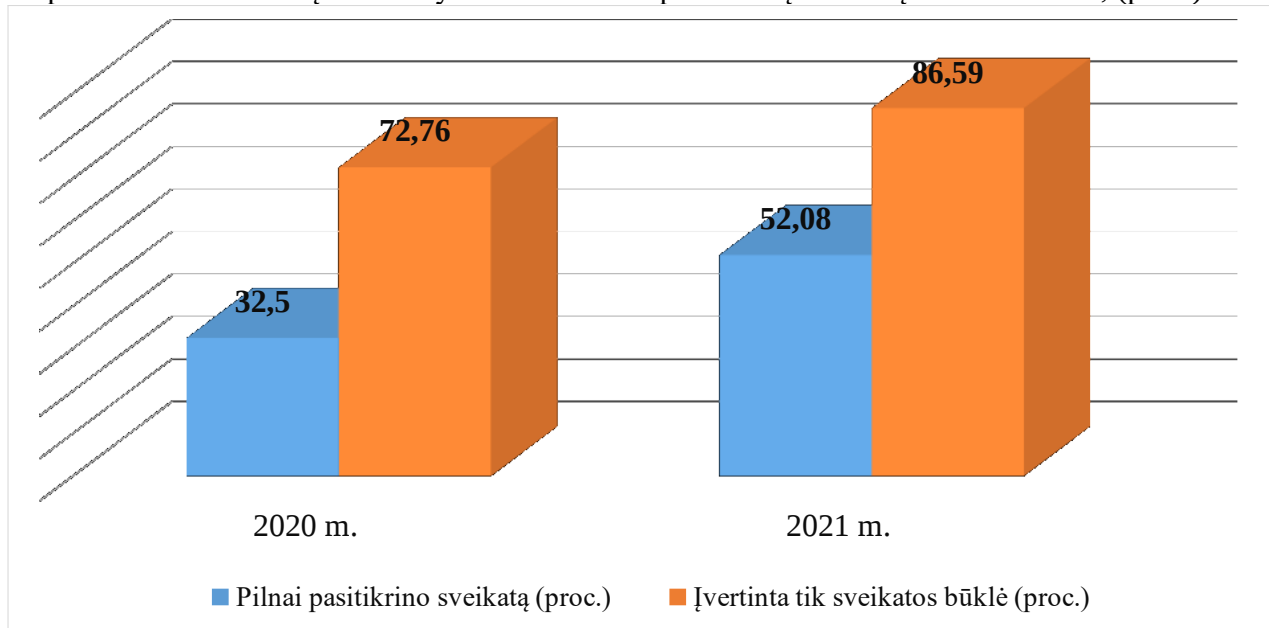
Lyginant su 2020 metais, nustatyta, kad Elektrėnų savivaldybėje 2,2 proc. didėjo šios tikslinės grupės aktyvumas.

2.2.5. Ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos būklė Elektrėnų savivaldybės ugdymo įstaigose

Prieš kiekvienus mokslo metus moksleiviai privalo profilaktiškai pasitikrinti sveikatą ir profilaktinio patikrinimo metu duomenys apie sveikatos būklę turi būti suvesti į elektroninį vaiko sveikatos pažymėjimą. Remiantis Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos priežiūros specialistų surinktais duomenimis iš Vaikų sveikatos stebėsenos informacinės sistemos, tiek 2020 m., tiek 2021 m. didžiausias vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, sergamumas išlieka panašus: regos sutrikimai, skeleto ir raumenų sistemos sutrikimai, kvėpavimo sistemos sutrikimai.

2021 metais Elektrėnų savivaldybėje pilnai pasitikrino sveikatos būklę (sveikatos būklės įvertinimas; dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas) 52,08 proc. moksleivių, (18 pav.).

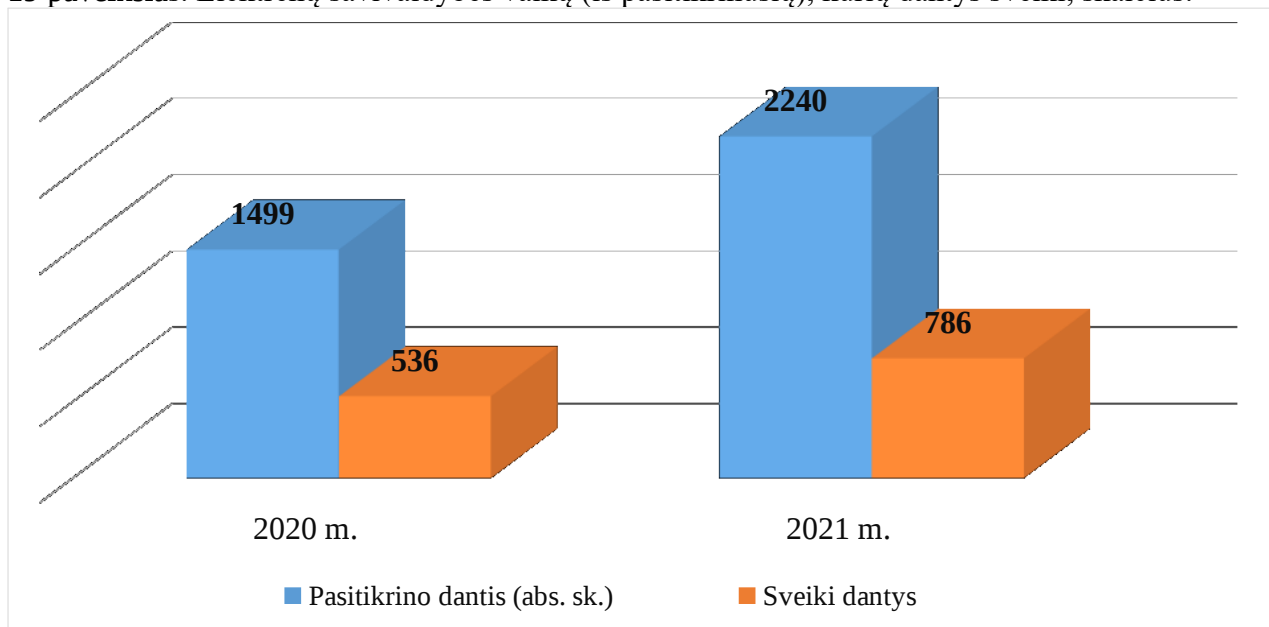
18 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės moksleiviai patikrinę sveikatą 2020–2021 m., (proc.).

Šaltinis: Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

2021 metais buvo įvertinta savivaldybės vaikų dantų ir žandikaulių būklė: 2240 vaikams patikrinti dantys, iš jų 768 vaikų (34,29 proc.) dantys sveiki (2020 m. – 36,36 proc.) (19 pav.).

19 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės vaikų (iš patikrinusių), kurių dantys sveiki, skaičius.

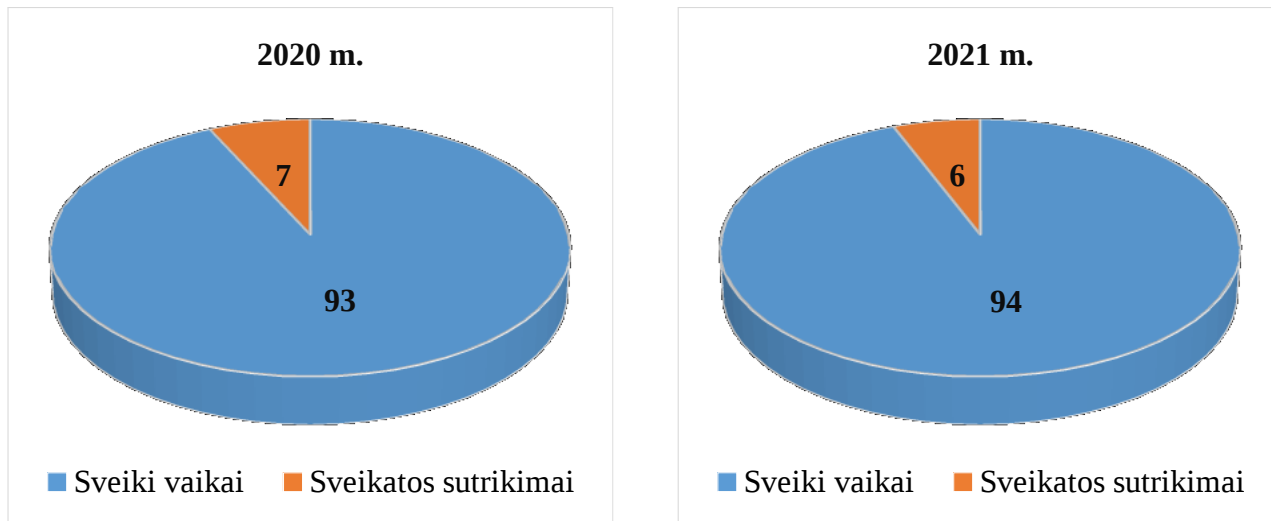

Šaltinis: Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Mokinių profilaktiniai patikrinimai vykdomi 2014 – 2021 metais, todėl galima palyginti septynerių metų rezultatus. Nustatyta, kad 2020 metais 93 proc. visų patikrinusių moksleivių yra

sveiki, 2021 metais Elektrėnų savivaldybėje – 94 proc. sveikų mokinių. 2021 metais registruota neženkiai daugiau mokinių, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų (20 pav.).

20 paveikslas. Elektrėnų savivaldybės sveikų mokinių (iš patikrinusių sveikatą) skaičius 2020–2021 m. (procentais).

Šaltinis: Vaikų sveikatos stebėsenos infomacinė sistema.

APIBENDRINIMAS

- Elektrėnų savivaldybėje pastaraisiais metais gyventojų skaičius didėjo, mirtingumo rodiklis didėjo, gimstamumo rodiklis mažėjo, o natūralus prieaugis 1000 gyventojų mažėjo. Natūrali gyventojų kaita išliko neigiama. Elektrėnų savivaldybėje mažėja jaunų žmonių, jų sergamumas ir ligotumas didėja.

- Elektrėnų savivaldybės reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkiu, 2021 m. pasiskirsto taip: 41,66 proc. rodiklių patenka į žaliąją zoną, 11,67 proc. - geltonąją ir 46,67 proc. – raudonąją. Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai: mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.; standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.; mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.; standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.; mirtingumas dėl išorinių priežasčių 100 000 gyv.

- Daugelį metų Elektrėnų savivaldybėje aktuali problema išlieka sergamumas cerebrovaskulinėmis ligomis. Taip pat savivaldybėje užregistruojama daug naujų sergamumo kraujotakos sistemos ligomis atvejų.

- 2021 metais Elektrėnų savivaldybėje ženkliai didėjo mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų. 2021 metais Elektrėnų savivaldybėje, mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (47,12 proc., n=196), rodiklio reikšmė 0,31 kartą viršijo Lietuvos vidurkį. Taip pat stebime rodiklį: „Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.“, „Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.“ neženklių mažėjimą (2021 m. – 248,2/100 000 gyv., 2020 m. – 272,0/100 000 gyv.).

- Atkreiptinas dėmesys į mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklio (V00–Y89) 100 000 gyv. padidėjimą Elektrėnų savivaldybėje per pastaruosius metus. 2021 m. rodiklio reikšmė išaugo iki 123,7 ir 1,43 kartus viršijo Lietuvos vidurkį.

- Elektrėnų savivaldybės moterų maža dalis pasinaudojo gimdos kaklelio vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencine programa (prevencine programa pasinaudojo 53,4 proc.) ir mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programa (prevencine programa pasinaudojo 37,4 proc.), nors 2021 metais Lietuvoje ir Elektrėnų sav. šie rodikliai neženkliai didėjo.

- Mokyklinio ir ikimokyklinio amžiaus vaikų sveikatos būklė neženkliai gerėjo.

REKOMENDACIJOS

- Rekomendacijos sergamumo kraujotakos ligomis ir mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų bei cerebrovaskulinių ligų srityje:

- *Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biurui:*
- pagal kompetenciją įgyvendinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V-979 (TAR, 2014-09-29, Nr. 13068, galiojanti redakcija nuo 2022-07-01) patvirtinto Sveikatos stiprinimo programos, skirtos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai, organizavimo tvarkos aprašą: rizikos grupei priklausančių, taip pat asmenų besikreipiančių savanoriškai, suformuoti Programos dalyvių grupes ir organizuoti praktinius ir teorinius užsiėmimus apie sveiką gyvenseną, mitybos reikšmę, širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos veiksnius, komplikacijas, fizinio aktyvumo reikšmę, streso reikšmę, teikti individualias tolesnio sveikatos stiprinimo rekomendacijas;
 - reguliariai skleisti informaciją apie Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose renginiuose;
 - vykdyti švietėjiškas priemones, organizuoti sveikatingumo renginius (akcijos, mankštos, šiaurietiškojo ėjimo užsiėmimai ir kt.) siekiant didesnio gyventojų susidomėjimo sveikata, skleisti informaciją apie kraujotakos sistemos ligas;
 - gyventojus skatinti rinktis sveikatai palankius maisto produktus (pažymėtus rakto skylute, vaisius, daržoves ir t.t.), atsisakyti žalingų įpročių, išmokti valdyti stresą;
 - informuoti apie kraujotakos sistemos ligas, jų rizikos veiksnius bei profilaktikos priemones: reguliariai tikrintis kraujo spaudimą, cholesterolio kiekį kraujyje, palaikyti normalų kūno masės indeksą.
- *Elektrėnų savivaldybės administracijai:*
- skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiškai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas.
- *Elektrėnų savivaldybės šeimos medicinos paslaugas teikiantiems šeimos ir / ar vidaus ligų gydytojams (toliau – šeimos gydytojams):*
 - informuoti apie kraujotakos sistemos ligas, jų rizikos veiksnius bei profilaktikos priemones: reguliariai tikrintis kraujo spaudimą, cholesterolio kiekį kraujyje, palaikyti normalų kūno masės indeksą.
 - aktyviai bendrauti ir bendradarbiauti sprendžiant savivaldybės gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos problemas kartu su kitais sektoriais (visuomenės sveikatos biuru, Elektrėnų savivaldybės administracija, valstybine ligonių kasa);

- aktyviai viešinti, teikti informaciją bei raginti savivaldybės gyventojus dalyvauti visuomenės sveikatos biuro organizuojamoje Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programoje;
- teikti išsamią informaciją, aktyviau viešinti paslaugas bei raginti gyventojus aktyviau naudotis nemokamomis ankstyvosios diagnostikos prevencinėmis programomis.

Rekomendacijos mirtingumo dėl išorinių mirties priežasčių prevencijai:

Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biurui:

- didinti gyventojų sąmoningumą teikiant informaciją apie būtiną atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu, saugų elgesį dalyvaujant eisme, organizuoti prevencines akcijas, skirtas saugiam eismui užtikrinti (atšvaitų dalinimas, bendravimas su gyventojais);
- bendruomenėse įvairaus amžiaus žmonių grupėms organizuoti pirmosios pagalbos teikimo mokymus;
- vykdyti nelaimingų atsitikimų prevenciją, vykdyti mokymus, informacijos sklaidą (konsultacijos, rekomendacijos kaip saugiai elgtis buityje) vyresnio amžiaus asmenims bei jų artimiesiems apie gyvenamosios aplinkos pritaikymą griuvimų prevencijai. Skatinti vyresnio amžiaus gyventojus ištraukti į fizinio aktyvumo veiklas bei vykdyti įvairias fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti vyresnių žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų ir mirčių skaičių;
- švietimo bei ugdymo įstaigose daugiau organizuoti pamokėlių, instruktažų, konsultacijų, pokalbių, mokyti vaikus saugaus eismo ir kultūros kelyje, vykdyti intervencines, mokslu pagrįstas prevencines pamokas, užsiėmimus apie psichiką veikiančių medžiagų poveikį, žalą, galimybes bei pagalbą;
- prevencinis psichoaktyviųjų medžiagų projektas 12 – 14 metų vaikams (užsiėmimai „Ar garini, ar rūkai – vis tie save žudai“, paskaita dr. R. Badaro pagalbos specialistams ir baigiamasis projekto renginys, skirtas vaikams);
- tęsti psichologinės pagalbos paslaugą (konsultacijas) savivaldybės gyventojams siekiant mažinti savęs sužalojimo bei savižudybių tikimybę. Organizuoti savižudybių prevencijos mokymus savivaldybės gyventojams, sukurti savižudybių prevencijos algoritmą, paslaugų viešinimas;
- nemokamos Priklausomybių konsultavimo paslaugos teikimas savivaldybės gyventojams;
- išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugų (konsultavimo metimo rūkyti klausimais) teikimas savivaldybės gyventojams.

Elektrėnų savivaldybės administracijai ir seniūnijoms:

- didinti gyventojų sąmoningumą teikiant informaciją apie būtiną atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu, saugų elgesį dalyvaujant eisme (atšvaitų dalinimas, bendravimas su gyventojais);

- aktyviai viešinti Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro parengtą informaciją, dalyvauti prevencinių bei intervencinių programų mokymuose;
- gerinti gatvių apšvietimą, vykdyti nelaimingų atsitikimų prevenciją (žiemos sezonu tinkamas gatvių, šaligatvių valymas, priežiūra).

Vilniaus apskrities VPK, Elektrėnų policijos komisariatui:

- griežčiau kontroliuoti gyventojus (pėsčiuosius), pažeidžiančius kelių eismo taisykles;
- didinti gyventojų sąmoningumą teikiant informaciją apie būtiną atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu, saugų elgesį dalyvaujant eisme (atšvaitų dalinimas, bendravimas su gyventojais).

Elektrėnų savivaldybės švietimo, kultūros, sporto, socialinės srities įstaigoms, bibliotekai:

- didinti gyventojų sąmoningumą teikiant informaciją apie būtiną atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu, saugų elgesį dalyvaujant eisme, organizuoti pamokėles, instruktažus, konsultacijas ir aktyviai mokyti vaikus saugaus eismo ir kultūros kelyje;
 - aktyviai viešinti Elektrėnų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro parengtą informaciją, dalyvauti prevencinių bei intervencinių programų mokymuose;
 - kartu su Visuomenės sveikatos biuru organizuoti įvairius renginius, protmūšius, stovyklas ir kt. veiklas. Kviesti Visuomenės sveikatos biurą su sveikatos palapine į renginius, skirtus gyventojams.
-